

# Mi a globalizmus és a globalizáció?

2009 június 19. Flag

## Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Nagyon sokat beszélünk a globalizmusról, globalizációról, de közben úgy t?nik, hogy majdnem annyiféle dologról beszélünk, ahányan vagyunk. Éppen ezért szükség volna valamilyen jó definícióra, amivel biztosítani lehetne, hogy lehet?leg mindannyian ugyanarról beszéljünk.

Azt hiszem, hogy pontos és jó definícióval én se szolgálhatok, de megkísérlem körülírni, hogy mit értek globalizmuson.

Globalizmusnak egy ellen?rizetlen, nemzeteken kívüli sz?k körnek a kezelésébe került vagyon (t?ke) segítségével a világ egészére kiterjed? hatalmát, míg globalizációnak ennek kiépülését, illetve az ehhez vezet? folyamatot tekintem. Ennek nagyon sok összetev?je és következménye van a legkülönböz?bb területeken, de szerintem ez a lényeg.

Magyarázatra szorul a definíció-kísérletem néhány eleme.

„Nemzeteken kívüli”-nek nevezem ezt a kört, mert nincs nemzeti köt?dése. Döntéseiben semmilyen szerepet nem játszik, hogy mely országnak az állampolgára, melyik nemzethez tartozik. Csak a pénz kezel?jeként magának vallott értékrendszere, és személyes érdeke érdekli. Azért fogalmazom ezt ilyen nyakatekerten, mert messze nem a legáltalánosabban vett „profitmaximalizálásról” van szó. Természetesen az is egy elem, de idetartozik, hogy melyik tulajdonosnak köszönheti a pénzkezel?i pozícióját, ezen keresztül az ? személyes érdeke (anyagi és reputáció), stratégiai célok stb.

Gyakran beszélnek a t?ke uralmáról valamint a t?keáramlásról. Ez szerintem alapvet?en téves megfogalmazás. A t?kének ugyanis sem gondolata, sem akarata sem cselekv?képessége nincs. gy uralma sem lehet, mert az uralom aktív, tudatos viselkedés eredménye. A t?ke csak eszköz. A t?ke nem "áramlik", ahogy el?szeretettel mondják, hanem "áramoltatik" ill. "áramoltatják" azok, akik diszponálnak fölötte. Nem a tulajdonosuk, hanem akik megszerezték fölötte a döntési jogot. Mert nem mindig, s?t többnyire nem a tulajdonosok döntenek a t?ke mozgásáról, beruházásokról, befektetésekr?l, hanem azok, akik erre jogosultságot szereztek.

Jellemz? példának vegyük a részvénytársaságokat. A többi "befektetési forma" is hasonló módon m?ködik. Kisebb eltérések persze vannak, de a lényeg ugyanaz. A részvénytársaságot adott célra hozzák létre, és a részvényesek erre a célra adják össze a pénzüket, ill. fogalmazhatunk úgy is, hogy vagyonuknak a részvény értékének megfelel? részét átadják a társaságnak, hogy az a célnak megfelel?en használja fel, és fizessen a felhasználás eredményeként osztalékot. Ezt követ?en a törvények szabta szabályok szerint és határok között a társaság tisztségvisel?i rendelkeznek felette. A vagyon (itt t?ke) tulajdonosa csupán a közgy?lésen az el?terjesztések szavazásának korlátai között rendelkezhet, ill. a részvényét eladhatja (ha tudja). De a sorsába beleszólással gyakorlatilag nem rendelkezik. Nem vonhatja ki a t?kéjét, ha a társaság elköltözik, megváltoztatja a tevékenységét, tulajdont szerez más társaságban stb., vagyis megváltozik az a cél, amire a részvényes adta. Hiába legf?bb döntéshozó szerve a részvénytársaságnak a közgy?lés, teljesen extrém eseteket kivéve, a közgy?lés megszavazza az el?terjesztéseket. Sok kisrészvényes esetén az un. "kisrészvényesek" többsége meg sem jelenik a közgy?lésen. Ismereteim szerint nagyon jó részvételi arány, ha a törzst?ke 60 %-a képviselteti magát pl. egy t?zsdén jegyzet részvénytársaság közgy?lésén. Nem véletlen az a jogi cirkusz, hogy igen gyakran eleve fél órával kés?bbre összehívják az immár részvételi arány nélkül érvényes közgy?lést. A beruházásokra, stratégiára stb. vonatkozó kérdések esetében a jelenlev?k 50 %-a +1 szavazat, azaz durván a t?ke 30 %-a dönt. A kisrészvényesek többsége tulajdonképp még ha ott van, akkor sem tudja, hogy lényegében mir?l van szó. A jó vállalatvezetés nagyon jól tud fogalmazni, és tud úgy is igazat mondani, hogy közben ne mondja a valót. Ezért mondom, hogy nem a tulajdonos, hanem a kezel? kezében van a döntés.

Ezek után még azt ajánlom figyelembevenni, hogy a különböz? tisztségvisel?k jelent?s része "funkcióhalmozó", azaz több társaságban van valamilyen tisztségvisel?i vagy tulajdonosi érdekeltsége. Meg természetesen gazdaságilag függ? helyzetben lev? személy is lehet olyik tisztségvisel?. Ennek alapján belátható, hogy a döntéshozatali lehet?séggel és joggal rendelkez?k a saját vagyonuk mértékénél jóval nagyobb t?ke sorsa fölött döntenek. Ezért használom a t?ke tulajdonosok helyett a t?ke kezel?i kifejezést. A definíció-kísérletemben ezért nem a sz?k kör tulajdonába, hanem kezelésébe került t?kér?l írok.

Ezek után már csak azt kell átgondolni, hogy a "lánctulajdonlással" az akarat átviteléhez elégséges 25-30 % körüli tulajdoni hányadok mit jelentenek. (De ennek a 25-30 %-nak sem kell egy kézben lennie. Ügyes érveléssel az ellenérdekeltek közül is lehet szavazatokat szerezni.) Könnyen belátható, hogy megfelel? részvénypakettek birtoklásával, a döntési pozícióban lev? személyek kiválasztási jogosultságával egyes aktív tulajdonosok ill. vagyonkezel?k a közvetlen tulajdonukban lev?nél lényegesen nagyobb, akár több mint tízszeres vagyon sorsáról ill. t?ke mozgásáról lehet dönteni. Ahogy a külföldi tulajdonlás lehet?vé válik, a vagyonkezel? érdekeltsége - mivel az ellen?rz? szervek mindenkor csupán országos hatáskörrel rendelkeznek - egyre követhetetlenebb és megfoghatatlanabb lesz. De ez a küls? személyek (hatóságok) számára követhetetlen ill. megfoghatatlan tulajdonság nem csökkenti, s?t inkább növeli a hatékonyságot. Ez az a mechanizmus amelyik lehet?vé teszi annak a bizonyos megfoghatatlan sz?k körnek, hogy - az egyes társaságok megfelel? posztjain lev?, jól megfizetett szolgáik segítségével - a világ jelent?s részét parancsuralma alatt tartsa (és itt még szó sincs a politikai befolyásról, lobbi tevékenységr?l). Ennek a parancsuralomnak egyik eszköze a "közgazdasági tudományok" alapján a "piaci mechanizmus" hangoztatása. Ami igaz mindaddig, amíg annak a piacnak önálló résztvev?i vannak. De hamis, és leplez? lesz, mihelyst a "piaci viszonyok" névlegesek lesznek, és a „piacnak” láthatatlan és ellen?rizhetetlen érdekszövetségek hálózatába tartozó meghatározó szerepl?i lesznek. A láthatatlan érdekszövetségek miatt azért sz?nik meg a "piac" klasszikus szabályozó szerepe, mivel a közvetlen piaci szerepl? társaság érdekét

STRATÉGIAI érdekeknek rendelik alá. Nagyon jó példa erre a régi szocialista országokban, így hazánkban is végbement privatizáció. Amikor az ismeretlen tulajdonosi struktúrájú nyugati "befektet?" piacot vett, az egyébként jól m?köd? magyar céget az anyavállalat vagy a kezel?k akár kívülr?l "független"-nek t?n? érdekeltségének az érdekében lerohasztotta. (ld. cukoripar, növényolajgyártás, cementgyártás stb.) A t?koncentráció és –centralizáció következtében egyre sz?kebb lesz ez a kör, és az un. piaci verseny egyre inkább látszólagos lesz. (Múltkoriban a Demokrata írt a Magyarországon megtelepedett „szupermarket” hálózatokról, és kimutatta, hogy a ’verseng?” cégek tulajdonosi köre lényegesen kisebb mint az ilyen hálózatok száma.)

Természetesen ennek a kezel?i körnek a vezet?i, maguk is tulajdonosok. ?k képezik azt a bels? kört, amelyik a sokszorta nagyobb vagyonhalmazt hol közvetlenebbül, hol többszörös áttétellel irányítja. Az is természetes, hogy téves lenne ezt egy homogén csoportnak tekinteni, ezen belül is vannak egymással rivalizáló, egymással harcoló alcsoportok. Mindegyik - legalábbis hosszabb távon - egyeduralomra tör, de a körön kívüliek csak szolgálhatják ?ket.

Jellemz?je a rendszernek, hogy az eszköz lett a cél. A beruházás, termelés, kereskedelem, s?t már a kultúra is nem azért vannak, hogy emberi igényt elégítsenek ki, hanem, hogy a pénzszerzést, t?keb?vülést, és nem is els?sorban a nominális mértékét, hanem a részarányát növelje. Nem a gazdaság szolgálja az emberi szükségletek kielégítését, hanem a (reklámokkal mesterségesen is fokozott) igények kielégítése szolgálja a gazdasági és politikai hatalom növekedését. Talán ez az a "min?ségi ugrás" (a régi marxista terminológiával), amelyik a "kapitalizmus" "globalizmus" szakaszát megkülönbözteti a korábbi szakaszoktól. (A kezel?i kör szerepének a tulasjdonosi kör rovására történ? meger?södése miatt hívják ezt a jelenséget olykor „menedzserkapitalizmusnak” is). Ezért van az a tulajdonsága is, hogy nem tör?dik az ugyancsak véges környezetünkkel, és a Föld minden szempontból korlátozott kincseivel oly pazarlóan bánik. Persze semmi sem újkelet?. A csírák messze a múltban kimutathatók (ha veszi valaki magának a fáradságot.)

Ezért van akkora jelent?sége a manipulált „piac”-nak és a reklámnak. Annak a funkciója ma már rég nem is a tájékoztatás, hanem az igények felkeltése, hogy legyen fogyasztó, aki termeli a profitot. A fogyasztásért rengeteg társadalmilag felesleges munkát is elvégez, hogy ehhez a fogyasztáshoz a pénzt megkeresse. Ezért van az, hogy miközben fejl?dik a technika, és az emberiség létigények kielégítéséhez egyre kevesebb ráfordítás lenne szükséges, növekszik egyrészt a nyomor, másrészt a felesleges, luxus fogyasztások mennyisége. (Tipikus példa erre a divatáramlatok köre. Ez már olyan drága eszközöknek is az id? el?tti kidobását igényli, mint pld. a gépkocsik. Olykor már eleve rövid élettartamra tervezik, hogy a tulajdonosa minél el?bb újat vegyen, nem tör?dve a hulladékok által okozott problémákkal valamint a rendelkezésre álló nyersanyagforrások végességével.)

Mire van szükségük a t?ke a kezel?inek? Els?sorban FIZET?KÉPES FOGYASZTÓK-ra. Az lesz fizet?képes, aki az ? szándékaik szerint él, olyan tevékenységet folytat, ami az uralmukat szolgálja, ezért lehet?séghez juttatják, hogy fogyaszthasson. Ha ebb?l a szempontból vizsgáljuk, teljesen egyértelm? lesz a kereskedelmi és közszolgálati médiák közötti különbség. Teljesen egyértelm?, hogy - bár van bizonyos korreláció - miért nem kizárólag az eladott példányszámtól függ a különböz? sajtótermékek reklámellátása. Az igényesebb olvasóközönséghez szóló sajtó kevesebb reklám megrendelést kap. Nem azért mert kisebb az olvasótábora, hanem azért mert kisebb a reklám hatékonysága. Az igényesebb, gondolkodó olvasó fogyasztói szokása is többnyire meggondoltabb, kevésbé befolyásolható. (Most az esetleges politikai indítékú hirdetéseket ill. hirdetésbojkottot figyelmen kívül hagyom.)

A külföldi kezel?j? t?kének az országba engedése után szabályszer?en megjelenik ezeknek a kezel?knek a lobbi-tevékenysége és befolyása az ország szellemi életébe. (Nem magyarországi specifikum, de mi magyarok itt láthatjuk tisztán). A cél az egyenfogyasztó el?állítása a világ mind nagyobb részén. Fokozott fogyasztás, a fokozott fogyasztás érdekében önkizsigerelés, és f?leg kevés gondolkodás. A gondolkozás szakmai legyen, ami mind nagyobb jövedelmet biztosít a t?ke kezel?inek. Ami nem szakmai, ott pedig anyagi érdekeltség f?z?djön a "globalizmus el?nyeinek" ecseteléséhez.

Kérdés, hogy jó-e ez a folyamat vagy nem? A magam részér?l els?sorban az "egységfogyasztó" kialakítása miatt károsnak tekintem. A hatalmas t?ketámogatással er?szakosan terjesztett globális egységkultúra (véleményem szerint téves a "multikultúra" kifejezés, mert amit általában "multikultúrának" nevezünk nem "multi" azaz több, hanem több, alapjaiban eltér? eredet? elem er?szakos, vegyes, inkoherens egységbe gyúrása, és világszerte közel azonossá tétele) mintegy "skanzen"-be szorítja az egyes nemzeti kultúrákat. A változások elszakadnak a saját gyökerekb?l történ? természetes fejl?dést?l, ezáltal a nemzeti gyöker? kultúra szükségszer?en mintegy zárványként megkövül (mint pld. a népi táncokat már csak együttesek járják színpadi produkcióként). Ugyanilyen káros elem a "másság tiszteleté"-nek állandó hangsúlyozása. Evvel az alapvet?, meghatározó többség önbecsülését ássa alá. Az "idegengy?lölet" fogalmának rendszeres téves alkalmazása (mert valóban idegengy?lölet, amikor két-három suhanc egy metróállomáson megtámad egy ott-tartózkodó idegent, de nem idegengy?lölet, ha az illegális határátlép?ket az országhatáron kívül akarja valaki látni) az önvédelmi készséget öli el. (Nem idegengy?lölet, amit Petúr bán mondott a Bánk bánban: "Üsd az orrát magyar, ki bántja a tiéd!").

A fentiekb?l és a definíció-kísérletb?l is nyilvánvaló, hogy a "globalizmus"-t és ebb?l fakadóan a "globalizáció"-t is minden esetleges pozitív részhatásuk ellenére károsnak. tekintem. (Pozitív hatása pl. az

információáramlás szabadabbá válása. Az ember a számára szükséges információhoz most már többnyire nem azért jut hozzá nehezen, mert az el van zárva, hanem azért mert a b?ség zavara miatt a rengeteg felesleges és részben tévinformáció között nehéz megtalálni azt, amit az ember keres, és azt, ami igaz.) Ha káros folyamatról van szó, akkor az ellen védekezni kell. Csak a globalizáció és globalizmus helyes meghatározása, a mozgató er?knek és m?ködési mechanizmusnak a felismerése nyithatja meg a lehet?séget, hogy eredményesen és minél szélesebb összefogással lehessen küzdeni ellene az élet legkülönböz?bb területein, politikában, gazdaságban, kultúrában stb.

Szaszovszky Géza
*A szerz? a Flag Polgári M?hely tagja*




**Ajánló**